

מהתיקנה הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליקוטים נפלאים מספרי יראה במעלת וסגולת יומא דהילולא קדישא של הצדיקים הקדושים אשר בעולם העליון

"וכבר נודע דיום סילוק הצדיק גמור הוא יומא דהילולא... שזוכה לשכר רוחני" (הרב חיד"א בספרו ראש דוד פרשת תולדות).

הרה"ק הבית אהרן פירש את הפסוק "וגממות הגיא", כי ידוע שהצדיקים ביומא דהילולא שלהם מתעלן למעלה בעולמות העליונים, וכל מה שמתעלים יותר ברוב המעלה מאירים יותר למטה בעומק ושפל המדרגה. זהו הרמז 'מבמות' היינו מרוב המעלה, 'הגיא' מאיר יותר לעומק ושפלות.

הרה"ק בעל הישמח ישראל מאלכסנדר זצוק"ל אמר ביומא דהילולא של הרה"ק מווארקא זצוק"ל (מובא בספר הקדוש ישמח ישראל פרשת נשא), בשם ספר כנפי יונה שביאר את דברי הגמ' (ברכות ו' ע"ב) "אגרא דבי הילולי מילי", כי ביומא דהילולא של הצדיק מזכירים בשמים את צדקותיו ותורתו, זהו אגרא דבי הילולי מילי.

וממשיך הישמח ישראל וכותב על הרה"ק מווארקא: "והנה הצדיק הזה שנפטר ביום הזה, היתה יראתו מאוד על פניו... והנה כתיב (תהלים י"ט, ה') יראת ה' טהורה עומדת לעד, פירושו, יראת ה' שהיא טהורה היא עומדת לעד, היינו שיראת הצדיק שנפטר תוכל להופיע גם עתה ביומא דהילולא דיליה, ובפרט לאותם שהכירו אותו בעודו בחיים חיותו, ויוכל עוד כהיום להיות להם פעולה יותר גדולה מקדושתו ויראתו ממה שהיה להם מבעודו מאז בחיים חיותו, וכמאמר חז"ל (חולין ז' ע"ב) גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייתן, היינו במיתתם יוכלו להאיר ולהופיע בלבנות בני ישראל יראת שמים יותר מבחייתן."

"...ובפרט ביומא דהילולא של הצדיק ממשיך מלמעלה תורה וגדולה לעולם הזה. והנה לכאורה איך אפשר אשר הצדיק בעולם העליון ונהנה מזיו השכינה יתפלל להקב"ה על דברים גשמיים שהם נפסדים ואין בהם שום נצחיות. רק מחמת שבעת שהיה בזה העולם והיה ידע שיש לעולם צורך בהם, הגם שהמה דברים גסים וגשמיים, עמ' כל זה אם אין קמח אין תורה, וממילא כאשר נתעורר כח התורה שיהיו שפתותיו דומבות בקבר, מוכרח על כרחו להשפיע פרנסה שהוא יסוד ועמוד להתורה, ובלעדי הפרנסה לא יצויר עסק התורה" (עטרת ישועה פרשת חקת).

רחמנא אידכר לן זכותיה דיעקב רחמנא

וכעת הגענו לעשר שנים מיום שהרבי עלה בסערה השמימה. זה לא נתפס בראש.

השבוע סיפר לי אברך סיפור אישי, סיפור מרגש ומטלטל. הוא היה לא עלים חשוך ילדים כמה שנים, ולכן הוא נכנס בפורים לפני הטיש אל הקדוש פנימה להתחנן על נפשו, שהרבי יפעל עבורו ישועה. הרבי בידך אותו בברכות רוב, אך האברך השבור לא רצה להפסיד את העת-רצון של פורים, והוא אמר לרבי: "קבלתי כבר הרבה ברכות, כעת אני מבקש שהרבי יבטיח לי בן זכר!". בינתיים נכנס הגבאי המסור ר' אברהם ישעיהו קלפנר לומר לרבי זצוק"ל שהציבור מחכה שהרבי יכנס לטיש משתה היין. כשהבחין הגבאי באברך השבור, אמר לרבי, שכדאי להבטיח לאותו יהודי בן זכר ולהיכנס לטיש...

נענה הרבי ואמר בהאי לישנא: "ב'י די אַנדערע יאָר פֿרײַם װעסטו מיר קומען פֿאַרצײלן גוטע בְּשׁוֹרוֹת" [עד השנה הבאה בפורים תבוא לבשר לי בשורות טובות]. האברך הזה, מיותר לציין, יש לו היום בלי עין הרע משפחה ברוכת ילדים, ואם מאוד מעניין אתכם לדעת, הוא כלל לא חסיד מדבורנה... אבל אמרנו כבר, הרבי הוא אביהם של ישראל. כשהיה היה בצער, הרבי היה בצער. מה הרבי לא עשה כל ימי חייו פֿאַר ידענֶס װען [כדי להיטיב עם היהודים]. משוש חייו של רבינו היה התורה הקדושה, ועם זאת היה הרבי נותן מעצמו כל יום שעות על גבי שעות, בשביל לשמוע צרות של יהודים, בשביל להכיל צער של יהודי!

הרבי היה חכימא דיהודאי. כשהיה נכנס אליו, עוד לפני שהוא פתח את הפה, הרבי כבר הבין בדיוק מה הוא רוצה ומה הוא צריך, והרבי היה יכול להגיד לו במילה אחת תשובה על שאלתו, והיהודי ימצא את עצמו בחוץ. אבל הרבי ידע שאותו יהודי רוצה אָרויס צו רָען [לדבר את אשר על לבו], ישב הרבי כאבא מסור והקשיב, כאילו שאין לו עכשיו כלום מה לעשות. "יורד משה מן ההר אל העם". הרבי ידע ידע אראפ צו לאזן [להוריד את עצמו] לכלל היהודי, ולהעלות אותו מעלה מעלה.

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ו שבט, מועד קטן דף ט"ז)

אבן מקיר תזעק

הגמרא מספרת בדף היומי (במסכת מועד קטן דף כ"ה ע"א): "**כי נח נפשיה דרבי אבהו אחיתו עמודי דקיסרי מיא**". ביום פטירתו של רבי אבהו הורידו העמודים של העיר קיסרי מים כדמעות. כמה אני צריך לאפק את עצמי בשבוע שחל בו ז' אדר, יום פטירתו של הרבי, אביהם של ישראל, כ"ק מרן הרבי הבאר יעקב מדבורנה זצוק"ל, שלא לבכות. ובעצם אולי כן צריך לבכות, כמו שלמדנו ונלמד בדף היומי בימים אלה במסכת מועד קטן.

על כל פנים בגמרא אנו רואים דבר מוזעזע. גם חפץ דומם בוכה על הסתלקותו של צדיק הדור.

נספר סיפור נורא מההסתלקות של קדושי עליון שרפי מעלה, האדמור"ם הקדושים של בעלזא, מרן הרבי הקדוש רבי יהושע מבעלזא זצוק"ל, ובנו מרן הרבי הקדוש רבי יששכר דב זצוק"ל. ביום פטירתו של הרבי הקדוש רבי יששכר דב מבעלזא, ראו דבר פלא עצום. קירות בית הכנסת המפורסם בבעלזא, היו מלאות מים. כשהבחינו בכך היושבים בבעלזא, הם סיפרו שגם בזמן שאביו הקדוש הרבי רבי יהושע זצוק"ל נפטר, היו קירות בית הכנסת רטובים ומלאים מים. האבנים בכך. ראו בחוש את הפסוק "אבן מקיר תזעק..."

למי מותר להסתובב ברחוב

למדנו בדף היומי (מגילה דף כ"ו ע"א): "**הרחוב אין בו משום קדושה**".

בהכנת השיעור חזרתי 35 שנה אחורה, ונוכרתי בסיפור שהיה לי עם הרבי שלי, אביהם של ישראל, מרן הבאר יעקב מדבורנה זצוק"ל. הייתי בחור צעיר בישיבה קטנה, ומרן הרבי קורא לי ואומר לי שהוא רוצה לדבר אתי שיחה בביתו נאווה קודש. בשבילי היתה זו התרגשות גדולה לזכות ללוות את הרבי מבית הכנסת ברחוב מינץ בבני ברק עד לביתו ברחוב חתם סופר.

בשיחת קדשו אמר לי הרבי אַ מורא'דיגע ווארט על המשנה באבות. המשנה אומרת: "עו פנים לגיהנום ובושת פנים לגן עדן". כמדומני שהרבי אמר את זה בשם המגיד הגדול הרבי רבי בער זצוק"ל. "עו פנים" מי שלבו חזק בתורה ויראת שמים טהורה, "לגיהנום" יכול להרשות לעצמו לצאת לרחוב [שהוא בבחינת גיהנום], כי הוא לא יכשל במראות אסורות חלילה. אבל "בושת פנים" מי שאינו מחוסן, מי שאינו מספיק חזק בתורה ויראת שמים, "לגן עדן" הוא מוכרח להיות בבית הכנסת [בבחינת גן עדן] יומם ולילה, שהתורה הקדושה תגן עליו.

ולפי זה חשבתי בחמלת ה' על וביסעיתא דשמיא לרמז בדברי הגמרא "הרחוב אין בו משום קדושה", הרחוב אינו מקום של קדושה, וכדי לזכות לקדושה ולטהרה, צריך להתרחק ת"ק פרסה מהרחוב...

(מתוך הפתיחה לשיעור, ה' שבט, מגילה דף כ"ו)

מתי היה הרבי יושב מחוץ לסוכה

בדף היומי (מגילה דף כ"ח ע"ב) עסקנו בדיני כניסה לבית הכנסת, וכמו שהגמרא אומרת שם: "**ואין כנסיין בהן בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים**".

בהכנת השיעור נזכרתי במורי רבי אביהם של ישראל כ"ק מרן הרבי הבאר יעקב מדבורנה זצוק"ל. כידוע הרבי לא היה יושב במשך כל ימי הסוכות מחוץ לסוכה. אבל כשבנו את קרית מדבורנה החדשה, בנו סוכה סמוך להיכל הטישים, ושם היה הרבי מנהל את הטיש ביום הראשון של סוכות. בכדי להגיע לסוכה היו מוכרחים לעבור דרך בית הכנסת הלוך וחזור. וכשהרבי היה עובר שם לכיוון הסוכה, היה מתיישב בבית הכנסת ואומר שלושה פסוקים, גם בהלוך וגם בחזור. ואף על פי שהרבי לא היה יושב כלל מחוץ לסוכה, שם היה המקום היחיד שהרבי היה יושב מחוץ לסוכה...

(מתוך הפתיחה לשיעור, ז' שבט, מגילה דף כ"ח)

מי מושל בי צדיק

בדף היומי (מועד קטן דף ט"ז ע"ב) הגמרא דורשת את הפסוק "אָמַר אֱלֹקִי יִשְׂרָאֵל לִי יְבָר צוּר יִשְׂרָאֵל, מוֹשֵׁל בְּאֲדָם צִדִּיק, מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱלֹקִים" (שמואל ב כג, ג), וכך אומרת הגמרא: "**אמר אלקי ישראל, לי דבר צור ישראל, אני מושל באדם, מי מושל בי, צדיק, שאני גוזר גזירה ומבטלה**". הגמרא מלמדת אותנו כי הצדיק מבטל את הגזירה בתפילותיו.

בהכנת השיעור הייתי צריך לאפק את עצמי שלא למרד בבכי מגעגוע. כמה שאדבר על הרבי שלי, אביהם של ישראל מרן הבאר יעקב מדבורנה זצוק"ל, לא אגע באפס קצהו! זכינו לחיות בצילו של צדיק,

מיני מתיקה

למדנו בדף היומי (במגילה דף י"ז): "השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיו". הרבי שלי, אביהם של ישראל, הרבי הקדוש הבאר יעקב מנדבורנה זצוק"ל, היה תמיד משנן לנו: "הוא היה אומר", ער זאגט זיך ארויס, אדם במה שהוא שקוע, במה שהוא מונח, זה השיח שלו, זה מה שהוא מדבר... אדם שקוע בכסף, מדבר כל היום על כסף. אדם שקוע בתאוות האכילה, מדבר כל היום על אוכל. ומידה טובה מרובה, יחדי ששקוע בהייליגע לעכטיקע תורה - הוא מדבר על תורה. חשבתי בחמלה ה' עלי ובסייעתא דשמיא, "השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיו", אל תגיד לאחרים דבר שאתה בעצמך אינך אווזו בזה. לפני שאתה מוציא מפיו דבר תשמיע אותו קודם לעצמך. אל תדבר לדוגמא על חמש שעות רצופות בימי השו"באים הקדושים, אם אתה בעצמך אינך עושה זאת...

סיפור זה סיפר לי ידידי האהוב העסקן החשוב הרב יהושע וינברגר שליט"א בשם הרב החסיד רבי נחמן פויגל ממנצ'סטר, בשם זקנו הרב החסיד המפורסם ר' מאיר ספדיק ז"ל, שהוא היה נוכח בהלוייתו של הרבי הקדוש מרן רבי יששכר דב, וראה בעצמו את המחזה. כל מילה שנוספה אודות הבכי על מיתת הצדיקים - מיותרת. החסר בהסתלקותו של הצדיק מורגש בכל העצמות... (מתוך הפתיחה לשיעור, ה' אדר א', מועד קטן דף כ"ה)

"שהשמחה במעונו" בסיום מסכת

הנה המלאכים טענו כנגד מתן תורה לבני אדם ובקשו "תנה ה' עליהם", ואם כן לפי דבריהם התורה הייתה צריכה להיות ברקיע 'מעונו', ועל כן כאשר ישראל דביקים בתורה כראוי מתעוררת שמחה ב'מעונו', שהמלאכים שם מסכימים שישאלם הם ראויים שיתנתן להם התורה, ולכן היינו צריכים לומר בסעודת סיום "שהשמחה במעונו".

ועוד אמר הרבי זצוק"ל, הגמרא אומרת (שבת קיח): "אמר אביי, תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתא עבידנא יומא טבא לרבנן". והקשה הרבי, וכי באותם ימים היה זה דבר שאינו מצוי לסיים מסכת? והלא מדובר באמוראים ותלמידיהם?

אולם אם נדייק בדברי אביי - הסביר הרבי - נראה שהוא לא אמר "דסיים מסכתא" אלא "דשלים מסכתא", כלומר כאשר ראה אביי ברוח קדשו באותו צורבא שהלימוד שלו היה בשלימות, ביראה ובאהבה, בלתי לה' לבדו במדרגה הגבוהה בשלימות, רק אז הוא עשה יומא טבא לרבנן.

השבוע עומדים רבבות לומדי הדף היומי לסיים בשמחה את מסכת חגיגה, ובעצם את סדר מועד כולו, ולהתחיל בסייעתא דשמיא את סדר נשים בלימוד מסכת יבמות. לכבוד הסיום הגדול נביא כאן מדברי תורתו של הרבי הקדוש הבאר יעקב מנדבורנה זצוק"ל בענין סיום מסכת, כפי שנדפס בספר "זחי בהם" [ליקוט דברי הדרכה שנאמרו בקדוש פנימה מפי קדשו של הרבי זצוק"ל].

סעודת סיום מסכתא היא סעודת מצוה גדולה כל כך, עד שהמהרש"ל כותב בספרו ים של שלמה (בבא קמא פ"ז) שמתחילה היה בדעתו שיש לומר בברכת הזימון "שהשמחה במעונו", וכן הורה פעם אחת הלכה למעשה, אך לבסוף חזר בו, ע"ש.

הסביר הרבי זצוק"ל שבסעודת סיום היינו באמת צריכים לומר "שהשמחה במעונו", על פי דברי הגמרא במסכת חגיגה (דף י"ב ע"ב). הגמרא מונה שם את שמות שבעת הרקיעים, ואחד מהם שמו 'מעונו'. ופירש רש"י הקדוש: "מעונו, לשון מדור, מקום שמלאכים דרין בו".

דברי אלקים חיים מפי כ"ק מרן הרבי הקדוש הבאר יעקב מנדבורנה זצוק"ל ביומא דהילולא של אביו הקדוש מרן הדבר חיים מנדבורנה זצוק"ל

"הנה נודע שלכל נשמה מישראל יש עליה ביום השנה לפטירתה והיא עולה למדרגה גבוהה יותר, קל וחומר בנשמתן של צדיקים לפי ערכם בוודאי ביומא דהילולא נשמתם עולה ומתעלה בעולמות העליונים משנה לשנה ומשיגה מדרגות אשר לא השיגה בזה העולם, כמו שאמרו רז"ל "תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר ילכו מחיל אל חיל וגו', ולכן נקרא יום פטירתם "יומא דהילולא" שהוא לשון הילולא ושמחה, כי אין ערוך לגודל השמחה להם ולכל הנלווים אליהם לעילא ולתתא, עקב העליה העצומה והאורות החדשים והנפלאים המתוספים לנשמתם.

אמנם על אף העליה הגדולה שיש לנשמה הקדושה ממילא איתא מצדיקים, שהצדיקים בעולם העליון על אף שהם כבר נמצאים במעלות ובמדרגות נעלות ועצומות גבוה מעל גבוה עדיין הם חפצים שישראל קדושים יברכו אותם ביומא דהילולא שתהיה להם עוד עליה בעולם העליון, כי תמיד הם משתוקקים להמשיך ולעלות עוד ועוד. וכן איתא בהפלאה (כתובות ק"ד): "וז"ל: כי אף שימצאו מנוח ומרגוע לנפשם עוד יכספו לעלות ממנוחה למנוחה יתירה עד לאין סוף.

על כן מצד כיבוד אב חל עלינו חיוב לברך זאת, שנשמת כ"ק אאמור"ר זצוק"ל תעלה למעלה למעלה, כמה שהיה גדול בחיים חיותו וכמה שהוא גדול עתה בעולם העליון בצילא דמהימנותא מתחת כסא הכבוד, ומחובר לטהור עם נשמת אבותיו ואבות אבותיו הקדושים אשר אין לנו שום השגה ביקר תפארת גדולתם, עם כל זאת תוסיף נשמתו הקדושה והטהורה לעלות עוד למעלה למעלה, ובכל מקום בוואו יהיה מליץ טוב ויושר בעבורנו ובעבור כל הנלווים אלינו שנזכה להמשיך בדרכי אבותינו ורבותינו בדרך התורה ובריאתה ה' טהורה. וזכותו הגדולה והקדושה תגן עלינו ועל כל ישראל... ויעזור השי"ת שנזכר לישועה כללית ופרטית, בכוח התורה והעבודה של אבותינו ואבות אבותינו, שנוכל להמשיך בעסק התורה הקדושה מתוך הרחבת הדעת, ונזכה להשיג מעט מתורתם ומעבודתם של גדולי הצדיקים, עד שנזכה בחיים חיותינו לחזות בביאת גואלנו משיח צדקנו במהרה בימינו אמן".

מקולמוסם של הקוראים

לכבוד ידידי היקר מזכה את הרבים הרה"ג רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א יישר כח על הגליון הנפלא. בגליון פרשת תרומה הביא מע"כ אסמכתא לדברי הגה"ק בעל ה"אבני נזר" ז"ע בהקדמתו ל"אגלי טל" שכותב שם "כי זה עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמוח ומתענג בלימודו...", מהגמרא בתענית (דף ז' ע"א) שבתשעה באב "אסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים, ולשנות

הלב וידיעת האמת, עיקר הצינוי הוא כדי לצייר האמת ולהתענג ולהינות לשמוח לבבו ושכלו כדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב, ומשום הכי אבל אסור לקרות בתנ"ך מפני שהם משמחים לבו בעל כרחו, הלכך לא שייך למימר במצות תלמוד תורה שמשיג ומבין בלימודו. וכיוצא בזה הביא אאמור"ר הגאון הגדול זלה"ה מפירוש"י לשבת (סג.) על הפסוק (קהלת א') שמוח בחור בילדותו ויטיב לבך בימי בחורותיך והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך וגו', דמפרש לה ריש לקיש בדברי תורה, ומפרש רש"י שמוח בתלמודך למוד משמחה ומטוב לב והלך בדרכי לבך להבין מה בלבך לפי ראות עיניך, עד כאן לשונו. וכן כתב האגלי טל בהקדמתו בתוך דבריו כי זה הוא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמוח ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה". עד כאן דבריו. נמצא דמעלת כבודו זכה לכיין ממש לדבריו של רבינו אברהם מן החר.

במשנה בתלמוד ובמדרש ובהלכות ובאגדות... משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב". עד כאן דברי הגמרא. והנה זה באמת ראייה ואסמכתא נפלאה לדברי האבני נזר ז"ע. ומצאתי בהקדמה לספר "אבני אש" על מסכת בבא מציעא שמביא מדברי אביו הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ראש ישיבת באר יעקב. וזה לשונו: "והנה אאמור"ר הגאון הגדול זלה"ה הביא מרבינו אברהם מן החר (נדרים מח.) וז"ל: במצות לימוד שהוא ענין ציור

האדמו"ר הזקן מאלכסנדר זצלה"ה היה אומר על מה שקורים ליום פטירתו של הצדיק "יומא דהילולא", כי כמו שבחנתונה קורין את הכתובה לפני החתן להודיע לו ולהזכיר לו את התחייבויותיו כלפי הכלה, כמו כן ביום הילולא של הצדיק מזכירים לו את התחייבויותיו כלפי האנשים שחסו בצילו (מאורן של ישראל, י"ד שבט).

נקודה למחשבה:

לזכרון עולם

נעלה את זכרו של האי רעיא מהימנא קדישא צדיק תמים היה בדורותיו, איש אלוקים קדוש ונורא, שכינה מזבחת מגרונו אדונו מורנו ורבינו הקדוש והטהור, הרבי של כלל ישראל
כ"ק מרן ה'באר יעקב' רבי יעקב בער זצוקלה"ה מנדבורנה
בן אדונו מורנו ורבינו הקדוש והטהור כ"ק מרן ה'דבר חיים' רבי חיים מרדכי זצוקלה"ה מנדבורנה
נתבקש למתיבתא דרקיעא ואיקטר בחד קטירא לחיי עלמא בהאי רעוא דאיסתליק משה רעיא מהימנא ביום ז' באדר תשע"ב
תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצבות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661

